

C-769/19 - 1

Вписано в регистъра на Съда под № <u>1131383</u> Люксембург, дата: <u>22. 10. 2019</u>	За Секретар, по пълномощие
Факс / E-mail: <u>[signature]</u>	Miroslav Aleksejev
Подадено на: <u>21.10.19</u>	Началник на отдел

Анонимизиран текст

C-769/19 - 1

Дело C-769/19

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

21 октомври 2019 г.

Запитваща юрисдикция:

Специализиран наказателен съд (България)

Дата на акта за преюдициално запитване:

7 октомври 2019 г.

Друга страна в производството:

Специализирана прокуратура

Обвиняеми:

UC

TD

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

Дата: 07.10.2019

[OMISSIS]

[OMISSIS]

Запитващата юрисдикция е сезирана с обвинителен акт против UC и TD, който страда от определени пороци – а именно по неясен, противоречив и непълен начин описва деянията, за които те двете са предадени на съд. Поради това запитващата юрисдикция следва да предприеме действия по отстраняване на тези пороци.

Запитващата юрисдикция не е сигурна дали националният режим за отстраняването им отговаря на изискванията на чл.6 от Директива 2012/13 и на принципа за провеждане на наказателното производство в разумен срок.

Поради това налице е необходимост от задаване на преюдициално запитване.

Воден от горното

ОПРЕДЕЛИ:

СПИРА производството по делото

ОТПРАВЯ до Съда на Европейския съюз следното преюдициално запитване:

Фактическа обстановка по главното дело

1. Внесен е обвинителен акт против УС и ТД за това, че първата е ръководила, а втората е участвала в организирана престъпна група (заедно с други лица, вече осъдени по делото), поставила си за цел да вършат съгласувано в страната и чужбина престъпления по чл. 159а НК (трафик на хора, в случай проститутки), с користна цел – престъпление по чл. 321 НК. Също така УС е обвинена за три отделни случая, при които, в изпълнение на решението на организираната престъпна група, е набрала три жени да проституират, чрез обещание за облаги – престъпление по чл. 159г вр чл.159а ал.1 т.6 [ориг. 2] вр ал.1 НК; а също така и за държане на наркотично вещество – престъпление по чл. 354а НК.
2. Обвинителният акт е внесен на 18.04.2019 г, а разпоредителното заседание е проведено успешно на 27.09.2019 г; преди това три съдебни заседания са били отложени поради нередовно призоваване на обвиняемите и пострадалите.
3. След изслушване на страните съдът, в разпоредителното заседание, прие, че този обвинителен акт страда от определени пороци – а именно неясноти, непълноти и противоречия. Те са следните:
4. Направени са противоречиви твърдения относно мястото на извършване на деянието по чл. 321 НК – а именно в обстоятелствената част се посочва, че тази организирана престъпна група е осъществявала дейността си на територията на цялата страна, като се посочват различни градове, където е осъществявала дейността си – гр. София, гр. Банско, гр. Пловдив и други; след това в заключителната част се посочва само гр. София. Следователно е налице противоречие между обстоятелствената и заключителната част относно мястото на осъществяване на дейността – на територията на цялата страна или само в гр.София.
5. Направени са противоречиви твърдения относно датата на деянието относно набиране на една от жените да проституира – като в обстоятелствената част е посочено набиране през 2016 г, като склонената жена е работила като проститутка в гр. София, гр. Пловдив, през лятото на 2016 г и в морските

курорти, а през декември 2016 г отново в гр. София; това означава, че самото набиране е преди лятото на 2016 г. Същевременно в заключителната част се посочва, че УС е набрала тази жена да проституира през декември 2016 г в гр. София. Следователно е налице противоречие между обстоятелствената и заключителната част относно датата на това деяние – преди лятото на 2016 г или през декември 2016 г.

6. Липсват каквито и да е фактически твърдения относно повдигнатото обвинение, че организираната престъпна група е била взела решение УС да набере трите жени да проституират. Налице е непълнота.
7. Неясно е посочено деянието по държане на наркотично вещество, доколкото само се посочва, че то е било намерено в жилището на УС и не е ясно дали се твърди, че тя го е държала там. Налице е неяснота.
8. Прокурорът изрази готовност незабавно да отстрани тези пороци, а именно като направи нужните уточнения в самото разпоредително заседание.

[ориг. 3]

9. Запитващата юрисдикция счете, че ако прокурорът направи тези уточнения, то обвинителният акт ще бъде законосъобразен от формална страна. След тези уточнения съдът ще може да пристъпи към следващите процесуални действия.
10. Но за това е налице формална пречка – доколкото националният закон не позволява на прокурора да отстрани пороците в обвинителния акт в разпоредителното заседание. Националният закон изисква прекратяване на съдебното производство и връщане делото на прокурора, който да изготви нов обвинителен акт и отново да го внесе в съда, който да го разгледа в ново съдебно заседание; това обичайно води до няколко месечно забавяне.
11. Поради което запитващата юрисдикция изпитва съмнения дали този национален закон е в съответствие с правото на ЕС.

Националното право – Наказателно процесуален кодекс (НПК)

Относно пороците в обвинителния акт

12. Обвинителният акт се състои от обстоятелствена част, в която се излага фактическото обвинение и заключителна част, в която се излага правното обвинение (чл. 246 ал.2 и ал.3 НПК). Обичайно в заключителната част се посочват най-важните фактически моменти – като мястото и датата на деянието, както и в какво се изразява това деяние.

13. Противоречието между обстоятелствената и заключителната част или липсата на фактически твърдения, относими към правната квалификация, са равнозначни на липса на достатъчно ясни фактически твърдения по повдигнатото обвинение. Поради това те се приемат за съществено процесуално нарушение, нарушаващо правото на обвиняемия да разбере в какво е обвинен (чл. 348 ал.3 т.1 вр чл. 55 ал.1 вр чл. 249 ал.4 т. 1 НПК и т.4.2 ТР 2/02 и ТР 6/18).

14. Нормата на чл. 348 ал.3 т.1 НПК гласи:

„Нарушението на процесуалните правила е съществено, когато е довело до ограничаване на процесуалните права на страните, ако не е отстранено“.

15. Нормата на чл.55 ал.1 гласи:

[ориг. 4]

„Обвиняемият има следните права: да научи за какво престъпление е привлечен в това качество и въз основа на какви доказателства...“

16. Нормата на чл. 249 ал.4 т.1 НПК гласи:

“Допуснатото на досъдебното производство нарушение на процесуалните правила е съществено и отстранимо, когато са нарушени правата на обвиняемия да научи за какво престъпление е привлечен в това качество“.

17. В т.4.2 от Тълкувателно решение №2/02 на ВКС се посочва:

„В обстоятелствената част на обвинителния акт прокурорът задължително трябва да посочи фактите, които обуславят съставомерността на деянието и участието на обвиняемия в осъществяването му...към тях се отнасят и времето и мястото на извършване на престъплението...Липсата на посочване на всички факти от тази категория съставлява съществено нарушение на процесуалните правила.... Следователно винаги, когато се преценява съдържанието на обстоятелствената част на обвинителния акт, трябва да се подхожда в светлината на въпроса дали установените непълноти се отнасят до съставомерни признаци на деянието и участието на обвиняемия в него“.

18. В Тълкувателно решение 6/18 се потвърждава значението на Тълкувателно решение 2/02, въпреки изминалия период от време и променения закон:

„Ето защо съображенията на ОСНК в Тълкувателно решение №2/2002 год относно недостатъците на обвинителния акт, даващи основание за връщане на делото на прокурора, намират приложение и при настоящата правна уредба и следва стриктно да бъдат спазвани от съдилищата“.

Национален режим за отстраняване на съществени процесуални нарушения в случай на неясен, непълен и противоречив обвинителен акт.

19. Наказателното производство има две фази – досъдебна и съдебна. Съдебната фаза се образува с внасяне на обвинителен акт, в който в подробности се излага фактическото и правното обвинение (чл.247 ал.1 т.1 вр чл.246 вр чл. 242 ал.1 НПК).
20. След внасяне на обвинителния акт в двумесечен срок се насрочва разпоредително заседание (чл. 247а ал.2 т.1 НПК). Предназначението на това разпоредително заседание е преценка на определени обстоятелства, едно от които е законосъобразността на обвинителния акт. Тази преценка е окончателна (след като изтече срока на обжалване или актът е потвърден от втората инстанция), като в **[ориг. 5]** последващ момент е забранено да се прави ново възражение против законосъобразността на обвинителния акт (чл.248 ал.3 НПК).
21. Копие от обвинителния акт се изпраща на всички страни (чл. 247б НПК), които може да дадат становище в 7 дневен срок. Това са както обвиняемите, така и пострадалите.
22. Разпоредителното заседание се отлага за нов срок, до 3 месеца, ако някоя от страните не е била намерена или ако не е изтекъл 7 дневния срок за становището (чл. 271 ал.10 вр ал.2 вр ал.1 вр чл. 248 вр чл.247б ал.3 и ал.4 НПК).
23. Ако се даде ход на делото в това разпоредително заседание, съдът и страните обсъждат множество въпроси, вкл и дали обвинителният акт страда от пороци (вкл неясноти, непълноти и противоречия), поради което и обвинението не може да бъде разбрано (чл. 248 ал.1 т.3 вр чл. 249 ал.4 т.1 пр.1 НПК). След изслушване на всички страни съдът взима решение по този въпрос.
24. Нормата на чл. 248 ал.1 т.3 НПК гласи:

„В разпоредителното заседание се обсъждат следните въпроси: допуснато ли е на досъдебното производство отстранимо съществено нарушение на процесуалните правила, довело до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия“.
25. Ако съдът приеме, че обвинителният акт е порочен (страда от противоречие, непълнота или неяснота), то прекратява съдебната фаза на производството и връща делото на прокурора, като посочва допуснатите нарушения (чл. 249 ал.2 изр.1 вр чл. 248 ал.5 т.1 вр ал.1 т.3 вр чл. 249 ал.4 т.1 пр.1 НПК).
26. Нормата на чл. 249 ал.2 НПК гласи:

„Когато прекратява съдебното производство на основание чл. 248 ал.1 т.3, съдът връща делото на прокурора, като с определение посочва допуснатите нарушения. В тези случаи прокурорът отстранява допуснатите процесуални нарушения по реда на чл. 242, като започва да тече нов срок от получаване на делото“.

27. Възобновява се досъдебното производство. Прокурорът има на разположение един месец за съставянето на нов обвинителен акт (чл. 249 ал.2 изр.2 вр чл. 242 ал.3 вр ал.1 НПК).
28. След като той бъде съставен, се внася в съда. Отново се образува съдебната фаза на производството и отново се минава по гореизложените стъпки – насрочване на ново разпоредително заседание в двумесечен срок, призоваване на страните и нова проверка на обвинителния акт. Ако се приеме, че тези пороци не са отстранени или са **[ориг. 6]** допуснати нови, отново се прекратява съдебното производство и делото се връща на прокурора.

Национален режим за изменение на обвинението

29. Внесеното с обвинителния акт обвинение може да бъде изменено от прокурора при следните две предпоставки: разпоредителното заседание е преминало и е започнало съдебното следствие – а именно процеса на събиране на доказателства; също така вече са събрани нови доказателства, които водят до извода, че деянието има по-различни характеристики – чл. 287 ал.1 НПК.
30. Нормата на чл. 287 ал. 1 НПК гласи:

„Прокурорът повдига ново обвинение, когато на съдебното следствие установи основания за съществено изменение на обстоятелствената част на обвинението...“

31. Обвинението не може да бъде изменено по реда на чл. 287 ал.1 НПК, за да се поправи порок на обвинителния акт, съществувал още към момента на изготвянето му. Това се приема за правонарушение, тъй като така се заобикаля предвидената в закона процедура по отстраняване на пороците в обвинителния акт (т.25-28 по-горе).

Национален режим за отстраняване на очевидна фактическа грешка – чл.248а НПК

32. Очевидната фактическа грешка е техническо несъответствие между формираната и изявената в писмен вид воля на прокурора – като сгрешено име, дата и др. подобни. Съобразно чл.252 ал.2 вр чл. 248а ал.1 НПК, при очевидна фактическа грешка, съдът все пак насрочва делото за разглеждане

по същество, като дава 7 дневен срок на прокурора да ги отстрани. Ако не ги отстрани в този срок, съобразно чл. 248а ал.2 НПК, съдът отменя насрочването и прекратява съдебното производство, като връща делото на прокурора за съставяне на нов обвинителен акт. Продължава се съобразно т.25-28 по-горе.

33. Практически тези очевидни фактически грешки се отстраняват в самото разпоредително заседание, с изявление на прокурора. Отстраняването им става в момента, в който съдът посочи на прокурора наличието им – а именно прокурорът устно заявява в съдебното заседание какво е имал предвид. Така не се прекратява съдебната фаза на производството и не се връща делото на прокурора за изготвяне на нов обвинителен акт.

[ориг. 7]

Решение № 14 на Конституционния съд от 09.10.2018 г по к.д. № 12/2017

34. Този режим за отстраняване на очевидни технически грешки е въведен през 2017 г, като нарушава трайно установената национална правна традиция, че всяко едно процесуално нарушение при съставянето на обвинителния акт, дори и най-незначителното, следва да се отстрани само по един-единствен възможен начин – а именно чрез прекратяване на съдебното производство и връщане делото на прокурора, за съставяне на нов обвинителен акт.
35. Поради което и новият режим веднага е атакуван пред Конституционния съд. Оспорващите го считат, че така ще може да се отстрани не само очевидната фактическа грешка, но и под прикритието на отстраняване на очевидна фактическа грешка ще може да се измени съдържанието на обвинителния акт, за да се поправят негови пороци (противоречие, неяснота, непълнота). Защитаващите новия режим посочват, че такава опасност не стои, доколкото изменението на обвинението е различно от отстраняване на очевидна фактическа грешка.

Т.е. всички страни в производството пред Конституционния съд са съгласни, че съществен порок в съдържанието на обвинителния акт не следва да се отстранява в съдебното заседание, в което е установен, а следва да се връща делото на прокурора (процедурата по т.22-26 по-горе).

36. Конституционният съд в т.6 от Решението си приема за основателни тези страхове, като ясно разграничава отстраняването на очевидната фактическа грешка от други промени в съдържанието на обвинителния акт, които са резултат от промяна (уточнение, допълване, конкретизация) на волята на прокурора:

„Конституционният съд идва до заключението, че поправката на очевидна фактическа грешка в обвинителния акт не е равносилно на неговото

изменение, което обуславя и създаването на специален процесуален ред за отстраняването ѝ.“

37. Също така Конституционният съд ясно посочва, че е незаконосъобразно чрез института на отстраняване на очевидна фактическа грешка да се реализира в действителност изменение на обвинението:

„Ако прокурорът, изпълнявайки указанията на съда за отстраняване на очевидните фактически грешки, поправи обвинителния акт, внесените промени при всяко положение ще бъдат предявени на подсъдимия и неговия защитник, които биха могли да възразят, включително и пред по-горните съдебни инстанции, че вместо [ориг. 8] надлежно отстраняване на очевидни фактически грешки по недопустим начин е осъществено незаконосъобразно „съществено изменение на обстоятелствената част на обвинението“ (чл. 287 НПК). Следователно тезата, че оспорената процедура може да лиши подсъдимия от правото му да узнае всички фактически положения, които дават основание на прокуратурата да повдигне и поддържа обвинението пред съда, е неоснователна. Затова в тази насока не може да се поставя въпросът за нарушаване на правото на защита по чл. 56 от Конституцията.“

38. При все това, коментирайки в т.10 друг повдигнат въпрос (а именно невъзможност по-горна инстанция да отмени присъдата въз основа на пороци в обвинителния акт, след като въпросът за тези пороци е бил поставен на специално обсъждане и решен с окончателен акт в разпоредителното заседание), Конституционният съд посочва важността на разглеждането на делото в разумен срок:

„Неоправданото забавяне в развитието на производството, включително и чрез връщането му в предходна процесуална фаза, може да обезсмисли същината на самото право. Затова чл. 22 НПК въздига в основен принцип на наказателния процес разглеждането и решаването на делата в разумен срок, като с това отговаря и на изискването по чл. 6, т. 1, изр. 1 КЗПЧОС. Защитата на правата и законните интереси на гражданите, възложена на съдебната власт по силата на чл. 117, ал. 1 от Конституцията, би била лишена от смисъл, ако не е своевременна и ефективна.“

39. Също така, коментирайки този друг въпрос, Конституционният съд приема възможността пороците в обвинителния акт по чл. 249 ал.4 т.1 НПК (вкл неяснота, непълнота и противоречие) да бъдат отстранени и в съдебната фаза на процеса – т.е. без присъдата да бъде отменена и делото да бъде върнато на прокурора за съставяне на нов обвинителен акт.

„От отпадането на възможността за връщане на делото на прокурора в никакъв случай не следва, че участниците в разпоредителното заседание, конституирани в качеството на страни в състезателния съдебния процес, не разполагат в пълнота с всички възможности при равенство на средствата да защитят своите права и законни интереси. Първо, нарушенията по чл. 249,

ал. 4 НПК са отстраними, а отстраняването може да се осъществи и в съдебната фаза на процеса, включително и по искане на заинтересованите страни.“

В националния закон не се предвижда такава възможност за отстраняване на недостатъци в обвинителния акт след разпоредителното заседание. Горесцитираното [ориг. 9] становище на Конституционния съд не е довело до промяна на закона или на съдебната практика.

40. Следователно Конституционният съд:

- не допуска в разпоредителното заседание по реда на чл.248а НПК (т.30-31) да се поправят недостатъци на обвинителния акт;

- допуска поправяне на първоначални недостатъци в обвинителния акт да става в съдебната фаза на процеса, след приключване на разпоредителното заседание (макар и това да не е предвидено в НПК).

41. Коментирайки тези въпроси, Конституционният съд по никакъв начин не споменава Директива 2012/13/ЕС и Решението на Съда по С-612/15 от 05.06.2018 г.

Значение на института по чл.249 НПК за националното право

42. В една значителна част от делата в разпоредителното заседание се констатира противоречия, непълноти и неясноти в обвинителния акт. Това налага прекратяване на съдебното производство и връщане делото на прокурора.

43. Това води до няколко месечно забавяне. Това няколко месечно забавяне включва:

- около месец, ако съдебният акт по прекратяване на съдебното производство бъде обжалван от прокурора (чл.249 ал.3 вр чл. 342 ал.1 и ал.2 вр чл.345 ал.1 НПК);

- до един месец за съставяне на нов обвинителен акт (т.25);

- до два месеца за насрочване на ново съдебно заседание (т. 19);

- отлагането му до три месеца при нередовно призоваване на страните (т. 21).

Сроковете за съставяне на обвинителен акт и за насрочване на разпоредително заседание може да бъдат удължавани (чл. 242 ал.5 НПК и чл. 247а ал.2 т.1 НПК).

44. В някои случаи тази процедура по поправка на пороците в обвинителния акт се повтаря многократно.
45. Конкретно за запитващата юрисдикция, по официални данни, през 2017 г около 13%, а през 2018 г около 21% от делата са били прекратени и върнати на прокурора за отстраняване на пороци. Предварителните данни за 2019 г са около 30%.
46. В по-голямата си част тези пороци е можело да бъдат отстранени незабавно и да се осуети многомесечното забавяне на делото.

Тълкуване при празнота в закона

[ориг. 10]

47. Съобразно чл. 46 ал.2 от Закона за нормативните актове:

„Когато нормативният акт е непълен, за неуредените от него случаи се прилагат разпоредбите, които се отнасят до подобни случаи, ако това отговаря на целта на акта. Ако такива разпоредби липсват, отношенията се уреждат съобразно основните начала на правото на Република България“.

Правила за призоваване

48. Участниците в процеса – вкл обвиняеми и пострадали – се призовават с писмена призовка. Тези призовки представляват лист хартия с напечатан текст. На тях е посочено името на лицето, както и в какво процесуално качество се призовава – като обвиняем или като пострадали, както и правата и задълженията, които има. Тези призовки не са поставени в непрозрачен плик и по никакъв начин съдържанието им не е скрито за трети лица, различни от адресата им.

Ако съответното лице не е намерено на адреса, тази призовка може да се връчи на домоуправител, портиер, съквартирант или съсед, (чл.180 ал.2 НПК) или на работодателя или колега от местоработата (чл. 178 ал.4 НПК), които след това да ги предадат на адресата.

Тези лица, чрез които става връчването, имат пълен достъп до съдържанието на призовката.

Значение на разумния срок за разглеждане на наказателни дела

49. Един от принципите за разглеждане на наказателни дела е спазване на изискването за разумен срок – чл. 22 ал.1 НПК, който гласи: „Съдът разглежда и решава делата в разумен срок“.

Коментар на националния режим

50. Националните изисквания към съдържанието на обвинителния акт са много високи. В една значителна част от делата, разкриващи по-голяма фактическа и правна сложност, съдът – било по искане на защитата, било служебно – констатира наличие на пороци в обвинителния акт. Това води до прекратяване на съдебното производство и връщане на делото на прокурора.

[ориг. 11]

51. Така уреденият национален режим за отстраняване на пороци в обвинителния акт изисква няколко месечно забавяне (т.41), за да може – след внасяне на новия обвинителен акт и провеждане на ново разпоредително заседание – съдът да прецени дали констатираните пороци в обвинителния акт са отстранени, респективно дали са допуснати нови пороци, при съставянето на новия обвинителен акт.

Това забавяне може да бъде два, три или повече месеца, дори половин година, доколкото сроковете за съставяне на обвинителен акт и за насрочване на разпоредително заседание може да бъдат удължавани (чл. 242 ал.5 НПК и чл. 247а ал.2 т.1 НПК); тези срокове не винаги се спазват; налице са и обективни пречки за разглеждане на поредното разпоредителното заседание (ненамерени на адресите си страни, късно връчени призовки, заявено желание да се упълномощи друг адвокат и др), което води до отлагането му. По главното дело забавянето само на разпоредителното заседание е повече от пет месеца.

52. В една значителна част от случаите съдът констатира, че дадените указания не са изпълнени напълно и все още обвинителният акт страда от пороци; както и че при съставянето на новия обвинителен акт са допуснати нови пороци. Това налага ново прекратяване на съдебното производство и ново многомесечно забавяне.
53. Налице е системен проблем във всички национални юрисдикции по наказателни дела по този въпрос. В по-голямата част от делата, разкриващи фактическа и правна сложност, е налице многомесечно или годишно забавяне, в отделни случаи многогодишно забавяне от внасяне на първия обвинителен акт, който страда от пороци, до внасяне на последния обвинителен акт, за който съдът приема, че не страда от пороци.

Конкретно за запитващата юрисдикция, през 2018 г близо 21% от делата са били прекратени и върнати на прокурора за отстраняване на пороци; в по-голямата си част тези пороци е можело да бъдат отстранени незабавно и да се осуети многомесечното забавяне на делото.

Право на ЕС

54. Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и Съвета от 22.05.2012 г относно правото на информация в наказателното производство (ОВ L 142/1 от 01.06.2012 г) и Харта на основните права на ЕС (ОВ С 83/389 от 30.03.2010 г).

Преюдициално заключение от 05.06.2018 г по С-612/15.

[ориг. 12]

Право по ЕКЧП

55. Чл.6 ал.1 ЕКЧП, относно разглеждане на делото в разумен срок. В редица решения Съдът по ЕКЧП критикува връщане на делото на прокурора за съставяне на нов обвинителен акт, когато това е станало след като е започнало разглеждането на делото по същество, вкл и от втората или третата инстанция - Kitov 37104/97, т.73 вр т. 23; Nedyalkov 44241/98, т.86 вр т. 25-28; Karov 45964/99, т.63 вр т. 19-20, 62; Iliev 48870/99, 58 вр т. 9,13,17 и 20; Yankov 70728/01 т. 51 вр т. 29-31 вр т. 16; Vasil Hristov 81260/12 т. 46 вр т. 20.
56. В резултат на тези критики националният закон е променен, като вече такава връщане, след разпоредителното заседание, е забранено (чл.248 ал.3 НПК). Но същевременно аргументите на Съда по ЕКЧП биха били полезни при преценката дали поначало е удачно абсолютно винаги пороците в обвинителния акт да се отстраняват чрез връщане на делото на прокурора - или е по-удачно, ако това е възможно, да се отстраняват незабавно в съдебното заседание, в което те са констатирани.

57. Преюдициален въпрос

Съответен ли е на чл.6 от Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и Съвета от 22.05.2012 г относно правото на информация в наказателното производство (ОВ L 142/1 от 01.06.2012 г), на принципа за разглеждане на делото в разумен срок по чл.47 ал.2 от Хартата, на принципа за примата на правото на Съюза, както на принципа за спазване на достойнството национален закон, който при порочен обвинителен акт (т.е. чието съдържание е неясно, непълно или противоречиво) в нито един случай не допуска възможността тези пороци да бъдат отстранени чрез поправките им от прокурора в разпоредителното съдебно заседание, в което те са констатирани, като вместо това задължава съда във всеки един случай да прекрати съдебното производство и да върне делото на прокурора за съставяне на нов обвинителен акт, при условие, че това ще доведе до значително [ориг. 13] забавяне на наказателното производство и тези пороци може да бъдат отстранени веднага в съдебното заседание.

Връзка на поставения преюдициален въпрос със С-612/15

58. Настоящото запитване е отправено въз основа на аргументи, изложени в предходен акт на Съда на ЕС – Колев С-612/15, които обуславят предположението у запитващата юрисдикция, че националното право не е съответно на европейското право, доколкото предвижда неефективен режим за отстраняване на пороци в обвинителния акт.
59. Преюдициалният въпрос се отнася до начина, по който е подходящо поправяне на пороците в обвинителния акт. Националното разрешение е „крачка назад“ – а именно прекратяване на съдебното производство и връщане на делото в досъдебната фаза, където да бъде съставен нов обвинителен акт, респективно новото му внасяне, ново образуване на съдебно производство, ново разпоредително заседание и новата му проверка (т.25-28); понякога това се повтаря няколко пъти.
60. Същевременно от определени разсъждения в С-612/15 евентуално би могло да се приеме, че Съдът на ЕС приема за законосъобразно отстраняване на тези пороци и по друг начин – а именно с „крачка напред“ – т.е. веднага след констатирането от съда на тези пороци, още в същото съдебното заседание, той да даде възможност на прокурора да ги поправи. Така в т.67 Съдът посочва, че запитващата юрисдикция, изправена пред порочен обвинителен акт, може да прецени коя от алтернативните мерки да приеме, като една от тях е „...или, тъй като прокурорът в случая е внесъл обвинителен акт в съда, (запитващата юрисдикция може да избере) да започне съдебната фаза на производството и сама да отстрани тези нередности“. Изборът на алтернативна мярка следва да бъде обусловен от спазване на правото на разглеждане на делото в разумен срок – т. 74 в т.71. Също така в т.94 се посочва, че ако предоставената информация относно обвинението не е достатъчно ясна, съдът следва да вземе необходимите мерки за отстраняване на това нарушение. Това отстраняване, обаче, следва да спазва правото на защита и на справедливия процес (което в случая се гарантира от националния закон), като не е посочено дали следва да отговаря и на принципа за разглеждане на делото в разумен срок (което в случая се нарушава от националния закон). В т.95 се коментира изменение на обвинението – като не е ясно дали това се отнася само до онова изменение, което е продиктувано от новосъбрани **[ориг. 14]** доказателства или и до изменение, което е продиктувано от първоначално неясно обвинение.
61. След постановяване на заключението по С-612/15 националният закон е променен, като е предвидено разпоредително заседание – т.е. националният съд вече е задължен да започне съдебната фаза на производството, като именно в това разпоредително заседание следва да констатира в пълнота всички евентуални пороци на обвинителния акт, отчитайки и възраженията на защитата в тази насока. Т.е. първото действие, посочено от Съда в т. 67 от С-612/15 („...да започне съдебната фаза на производството“) вече е императивно предвидено в националния закон.

62. Но националният закон не допуска второто действие – а именно съдът „сам да отстрани тези нередности“. Т.е. националният закон не допуска съдът, след като ясно е посочил на прокурора пороците, веднага и в същото съдебно заседание да му даде възможност да ги поправи и също така да контролира в същото съдебно заседание дали действително тези грешки са поправени, отчитайки и становището на защитата.

Относно приложението на правото на ЕС спрямо фактите по главното дело

63. Относно приложението на чл.6 ал.1 изр.2 от Директива 2012/13. Тази норма визира представяне на информация относно обвинението „незабавно“ поради което се поставя въпросът дали това изискване е спазено, ако национален закон изкуствено забавя във времето отстраняване на пороци в предоставената информация относно обвинението.

И по-конкретно по главното дело прокурорът заявява готовност незабавно да отстрани пороците в обвинението (противоречие, неяснота и непълнота), но националният закон не му позволява.

64. Относно приложението на чл.6 ал.3 от Директива 2012/13. Тази норма визира предоставяне на подробна информация относно обвинението не по-късно от внасяне на обвинението в съда. Съдът на ЕС в т.99 от С-612/15 вече посочи, че крайният момент за предоставяне на подробна информация относно обвинението е преди започване на разглеждане на делото по същество – т.е. допуска това да стане и след внасяне на делото в съда, и по-конкретно в разпоредителното заседание – където се разисква въпросът за пороците в обвинителния акт.

[ориг. 15]

Така от гл.т. на чл. 6 ал.3 от Директива 2012/13, както е разтълкувана от Съда в т. 99 от С-612/15, няма пречка пороците в обвинението да бъдат отстранени в разпоредителното заседание.

Националният закон категорично се противопоставя на такава възможност, като възприема свое по-тясно и буквално тълкуване на правото на информация относно обвинението – а именно подробна информация относно обвинението се предоставя с обвинителния акт, при внасянето му в съда; това не може да стане в по-късен момент, чрез поправката на този обвинителен акт в разпоредителното заседание. Поради това ако обвинителният акт е порочен, се прекратява съдебното производство, делото се връща на прокурора, който съставя нов обвинителен акт и той отново го внася в съда. Така се гарантира предоставяне на подробна информация

относно обвинението именно с новия обвинителен акт, което става с внасянето му в съда¹.

Поради което се поставя въпросът дали това национално стеснено тълкуване на правото на обвиняемия да бъде информиран за обвинението отговаря на действителния смисъл на чл.6 ал.3 от Директива 2012/13.

65. Относно приложението на чл.47 ал.2 от Хартата. Тази норма предвижда разглеждане на наказателното обвинение в разумен срок. Поставя се въпросът дали е налице разумно основание за предвиденото в националния закон забавяне на поправянето на пороците в обвинителния акт, като това забавяне може да трае от няколко месеца до няколко години. Вместо пороците да бъдат отстранени незабавно, в самото разпоредително заседание, националният закон предвижда задължително няколкомесечно забавяне. Основание за това забавяне е стриктното национално изискване образуване на съдебно производство да става само въз основа на перфектен обвинителен акт и невъзможността той да бъде поправен при вече образувано съдебно производство.
66. Относно принципа за примата на правото на ЕС. Повдига се въпросът доколко е съответно на правото на Съюза националното пренебрегване на преюдициалното заключение по С-612/15.

Този въпрос се поставя само при условие, че заключението по С-612/15 следва да бъде взето предвид като разкриващо действителната воля на Съда по тълкуване на чл.6 [ориг. 16] от Директива 2012/13, а не е резултат на инцидентно конюнктурно решение, поради което в един по-късен момент то следва да бъде мълчаливо забравено (въпросът по С-612/15 е зададен в хипотеза, при която цялото наказателно производство се прекратява поради порочността на обвинителния акт; този национален режим вече е отменен).

67. Преюдициалното заключение по С-612/15 е постановено на 05.06.2018 г. Четири месеца по-късно Конституционният съд постановява своя акт (т.34-41), като не посочва нито Директива 2012/13, нито това заключение. Повече от година по-късно националният законодател не е променил НПК; националните власти продължават да прилагат същите правила за прекратяване на съдебното производство и връщане на делото на прокурора, при неясен, непълен или противоречив обвинителен акт (т.20-28).

Следователно националните власти пренебрегват този акт на Съда – все едно той няма никакво значение. Приложението на това преюдициално заключение бе отречено дори и по главното дело, по което то бе постановено (С-704/18).

¹ Изключенията са две - отстраняване на очевидна фактическа грешка (т.32-33) и изменение на обвинението след като са събрани нови доказателства (т.29-31).

68. В действителност неговото значение е съответно на значението на Директива 2012/13. Този акт на Съда може да бъде пренебрегнат в такава степен, в каквата може да се пренебрегне и тази Директива.

Чл. 82 ал.2 ДФЕС посочва, че с директиви се установяват минимални правила, като те не възпрепятства държавите членки да запазят своето по-високо ниво на защита; тези директиви отчитат особеностите в правните традиции на държавите-членки.

69. Поради което възниква въпросът дали националният режим не следва да има преимущество пред Директива 2012/13, както е тълкувана от Съда по С-612/15, доколкото националният режим предоставя идентично или дори по-високо ниво на защита и това е обусловено от националните правни традиции.

А именно обвиняемият получава едно и също като количество и качество информация относно обвинението (уточнение при неясен, непълен и противоречив обвинителен акт). Това уточнение може да бъде направено веднага в съдебното заседание (каквато възможност допуска Директива 2012/13, съобразно тълкуване на Съда по С-612/15); то може да бъде направено и след няколко месечно забавяне, каквото е задължителното изискване на националната процедура (т.20-28).

Същевременно може да се приеме, че националното ниво предоставя по-високо ниво на защита – защото при националния режим коригираното обвинение е в един цялостен текст; същевременно ако порочното обвинение се поправи в съдебното [ориг. 17] заседание, ще има два отделни текста – първоначалният порочен обвинителен акт и уточненията към него.

Следователно нивото на защита на правото на информация по националния закон е идентично или дори по-високо от това по Директива 2012/13. Поради което и няма защо да се прилага тълкуването на Съда по С-612/15. Въпросът за разглеждане на делото в разумен срок е ирелевантен. Ирелевантен е и въпросът за констатиране на порока в обвинителния акт в един по-късен момент (С-612/15 дава възможност за поправяне на този порок и в тази хипотеца, като националното право не предвижда това, макар и Конституционният съд да е приел принципната възможност за това – т. 39).

Също така следва да се отчетат и националните правни традиции, по чл. 82 ал.2 ДФЕС. Започването на съдебното производство въз основа на непорочен обвинителен акт е от съществено значение за националното правно мислене (т.49). Дори когато, притиснат от нуждата да се спази разумния срок и от логиката на процеса, Конституционният съд посочва, че няма да противоречи на Конституцията, ако се предвиди възможност за отстраняване на пороци в обвинителния акт в хода на съдебното производство (т.39), все пак нито националният законодател, нито съдебната практика възприемат такава тълкуване.

Поради това се поставя въпроса дали националният закон, като изключва възможност за уточнения на обвинението в съдебното заседание и така противоречи на С-612/15, нарушава принципа за преимущество на правото на Съюза.

70. Относно приложението на принципа за спазване на достойнството. Той има две измерения.

На първо място е човешкото достойнство по чл. 2 ДЕС и чл. 1 от Хартата. Националният режим за призоваване (т.48) създава предпоставки трети лица (роднини, съседи, колеги, работодател) да разберат, че съответното лице е обвиняем по наказателно дело или е пострадал от престъпление. Колкото по-често се призовава едно лице, толкова тази възможност е по-голяма. Поради това е по-щадящо за човешкото достойнство избягване на необходимостта от прекратяване на съдебното производство и връщане на делото на прокурора, за съставяне на нов обвинителен акт. Пряка последица от връщане на делото на прокурора за съставяне на нов обвинителен акт е ново призоваване на обвиняемите и пострадалите (т.28) – което води до повишена **[ориг. 18]** възможност за нарушаване на личната им сфера, доколкото трети лица ще узнаят за този процес.

Такава опасност не стои при провеждане на съдебното производство, дори и ако са налице няколко отделни съдебни заседания. Това е така, доколкото съдът устно обявява на страните датата на следващото съдебно заседание – и призовки не се изпращат. Такова устно уведомяване не е възможно в производството по чл. 249 НПК (т.25), предвид липсата на яснота кога прокурорът ще внесе поправения обвинителен акт (т.27-28).

71. На второ място е професионалното достойнство по чл. 31 от Хартата, относимо към професионалното достойнство на съдиите и прокурорите. Национален закон, който не дава процесуално средство за незабавно поправяне на процесуалните пороци в обвинителния акт, въпреки че това е желано от обвинението и от защитата и е прието за подходящо от съда, създава чувство за професионална безпомощност. Закон, който задължава магистратите да спазят изискването за разумен срок (т.49) и след това ги лишава от очевиден и нормален правен инструмент за това (а именно поправяне на порок в обвинителния акт в съдебното заседание, в което този порок е констатиран), като вместо това ги задължава да приложат друг правен инструмент, водещ до няколко месечно забавяне (т. 25-28), накърнява професионалното достойнство на магистрата.

Относно полезния ефект от преюдициалното заключение

72. Нито чл. 6 от Директивата, нито чл.47 ал.2 от Хартата не регулират режима за отстраняване на пороци в съдържанието на обвинителен акт; поради това те нямат директен ефект. Исканото тълкуване на Съда не може да доведе до създаване на нов национален правен институт по отстраняване на пороци в

обвинителния акт – а именно решението на Съда на ЕС не може да бъде основание отстраняването на пороците да става в самото разпоредително заседание (т.60 от С-573/17).

73. Това искано тълкуване, при все това, може да бъде използвано от запитващата юрисдикция, за да предприеме самостоятелно тълкуване на националното право, при което да достигне до извод, съвместим с изводите на Съда на ЕС относно подходящия процесуален ред за отстраняване на пороци в обвинителния акт (т.55 и т. 72 и сл от С-573/17). И по-конкретно е възможно Съдът на ЕС да приеме, че нормите на чл.248 ал.5 т.2 вр ал.1 т.3 вр чл. 249 ал.4 т.1 НПК (а именно при пороци в обвинителния акт се предвижда прекратяване на съдебното производство и връщане делото на прокурора за **[ориг. 19]** съставяне на нов обвинителен акт) не са съответни на правото на ЕС, доколкото се прилагат общо и без изключение във всички случаи, дори когато констатираните пороци може да се отстранят с незабавно изявление от прокурора в самото разпоредително заседание. В този случай запитващата юрисдикция ще има правомощието да остави тези норми без приложение (т.66 от С-612/15, т.48 от С-487/12, т. 53 от С-124/12, т. 35-37 от С-441/14). Съобразно националните правила за тълкуване (чл. 46 ал.2 ЗНА, т.47 по-горе) запитващата юрисдикция ще приложи най-близкия национален институт – а именно този за отстраняване на очевидна фактическа грешка – чл. 248а ал.1 НПК. А именно ще даде възможност на прокурора незабавно (а при необходимост в срок до 7 дни) да отстрани тези пороци. Само ако прокурорът не успее да ги отстрани, запитващата юрисдикция ще прекрати съдебното производство и ще върне делото за съставяне на нов обвинителен акт. Такова тълкуване ще бъде съответно и на решението на Конституционният съд в тази насока (т.38-39).
74. На следващо място, тълкуването на Съда на ЕС ще има важно значение за преценка от страна на онези национални юрисдикции, които разглеждат главното дело като втора и трета инстанция, дали правото на информация на обвиняемите е било запазено. И по-конкретно, ако Съдът на ЕС приеме, че с отстраняване на пороците в самото разпоредително заседание е гарантирано правото на обвиняемия да разбере в какво е обвинен, тези по-горни инстанции няма да може да отменят акта по същество на запитващата юрисдикция с аргумент, че това право е било нарушено. А именно то е нарушено, доколкото пороците в обвинителния акт са били отстранени не по реда, предвиден в националния закон, поради което отстраняването им е невалидно. По този начин ще бъде утвърдено прилагането на националния закон съобразно тълкуването от Съда на ЕС.
75. На последно място тълкуването на Съда на ЕС ще е стимул за националния законодател да промени по съответен начин реда за отстраняване на пороци в обвинителния акт, доколкото произнасянето по С-612/15 нямаше такива последици.

[OMISSIS].